

حسن خلق و معاشرت

براساس روایات، خوشخویی نه تنها سبب نشاط زندگی فردی و اجتماعی و موجب آبادانی دیار و فزونی روزی و محبوبیت است، بلکه موجب نجات آدمی و آمرزش گناهان او و زمینه‌ساز قرب به پیامبر(ص) در روز قیامت و بهره‌مندی از شفاعت آن بزرگوار است. حسن خلق در فرهنگ اسلام از رحمت الهی ریشه می‌گیرد که خدای مهربان با معرفی پیامبر اکرم(ص) به عنوان الگوی برتر حسن خلق در خطاب به رسول گرامی می‌فرماید: به سبب لطف و رحمت خدا بود که با آنان نرم‌خویی و مهربانی کردی و اگر درشت‌خوی و سخت دل بودی، قطعا از گرد تو پراکنده شده بودند.

حسن خلق، که از فضایل نفسانی است، با لبخندها و خوشرویی‌های ظاهری و تصنعی که برای جلب منافع مادی است تفاوت دارد. امام صادق(ع) خوشرویی، خوش‌گویی و خوش‌رفتاری را سه محدوده حسن خلق دانسته است از این رو در اینجا به روایاتی که ارزش، آثار و پاداش خوش‌خویی و نیز پیامد بدخویی را مطرح کرده‌اند اشاره می‌شود.

ارزش حسن خلق

رسول خدا(ص) فرمود: در ترازوی عمل آدمی در روز قیامت، چیزی برتر از حسن خلق نهاده نمی‌شود؛ نیز فرمود: در ترازوی عمل، چیزی سنگین‌تر از خلق نیکو نیست.

امام صادق(ع) فرمود: مؤمن، پس از واجبات، عملی محبوب‌تر از خوشرفتاری با مردم، بر خدا عرضه نکرده است.

آثار خوش‌خویی

از حضرت صادق(ع) روایت شده است که می‌فرمود: نیکی و خوش‌خویی سرزمین را آباد می‌کنند و بر عمر آدمی می‌افزایند؛ همچنین فرمود: خوشخویی بر روزی می‌افزاید؛ نیز فرمود: خوشخویی عامل جلب دوستی است.

پاداش خوشخویی

قرب الهی: امیرمؤمنان(ع) فرمود: هیچ چیزی همانند خوش اخلاقی موجب قرب الهی نمی‌شود.

از رسول خدا(ص) پرسیدند: بیشترین چیزی که موجب ورود به بهشت می‌شود، چیست؟ فرمود: تقوای الهی و خوش اخلاقی.

قرب به پیامبر(ص): حضرت رسول(ص) فرمود: نزدیک‌ترین شما به من و بهره‌مندترین شما از شفاعت من در روز قیامت، راستگوترین، امانت‌دارترین، خوش اخلاق‌ترین و نزدیک‌ترین شما به مردم است.

پوشش گناهان: امام صادق(ع) فرمود: چهار چیز است که در هر کس باشد ایمانش کامل است هر چند از سر تا قدمش گناه باشد از قدرش نکاهد و آن راستگویی امانتداری، حیا و خوش اخلاقی است.

نکته: پیام حدیث این است که این صفات چهارگانه در هر کسی باشد سبب بازداشتن او از گناه و کامل شدن ایمانش می‌شود.

دستیابی به پاداش نماز و روزه: رسول خدا(ص) فرمود: انسان مؤمن با حسن خلق خویش به درجه روزه‌دار شب زنده‌دار می‌رسد.

دستیابی به پاداش جهاد: امام صادق(ع) فرمود: خدا در برابر حسن خلق بنده‌اش، به او پاداش مجاهدی را می‌دهد که در راه خدا پیوسته، شب و روز، جنگیده باشد.

آثار بدخویی

رسول خدا(ص) فرمود: بد اخلاق، خود را به سختی می‌اندازد.

امیرمؤمنان(ع) فرمود: خانواده فرد بد اخلاق از او خسته و بیزار می‌شوند؛ همچنین فرمود: روزی فرد بد اخلاق تنگ می‌شود.

حضرت رسول(ص) فرمود: بد اخلاقی عمل را تباه می‌کند، چنانکه سرکه عسل را تباه می‌کند.

به رسول خدا(ص) گفته شد: فلان زن، روزها روزه می‌گیرد و شب‌ها را به عبادت می‌پردازد؛ ولی بد اخلاق است و همسایگانش را با زبان می‌آزارد. فرمود: در او خیری نیست و او اهل آتش است.